Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:20

Aina on oikea ikä!

Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalainen teemavuosi 2012

SUOMEN KANSALLINEN TOIMINTA-SUUNNITELMA

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Helsinki 2011

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Julkaisun päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	12.12.2011
Tekijät	Toimeksiantaja
Sosiaali- ja terveysministeriö	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimielimen asettamispäivä

Muistion nimi

Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalainen teemavuosi 2012. Suomen kansallinen toimintasuunnitelma

Tiivistelmä

■ Eurooppalaisen teemavuoden aiheena on v. 2012 aktiivinen ikääntyminen ja sukupolvien välinen solidaarisuus. Päätös on tehty kesäkuussa 2011.

Teemavuoden motto on: "**Aina on oikea ikä!**"

Toimeenpanoryhmä on valmistellut kansallisen toimintasuunnitelman, jonka mukaan teemavuoden päätavoitteet ovat:

1) Lisätä ymmärrystä aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen yhteistyön tärkeydestä ihmisten osallisuuden ja hyvinvoinnin kehittymiselle ja säilymiselle koko elämänkulun ajan.

2) Edistää aktiivisena ikääntymistä ja sukupolvien välistä yhteistyötä lisäävien menetelmien levittämistä työpaikoille, kouluille, päiväkodeille ja kansalaisjärjestöille

3) Teemavuoden aikana kootaan tietoa kuhunkin sukupolveen kuuluvista erilaisista ryhmistä ja niiden toimintakulttuureista. Vuoden aikana levitetään oikeaa tietoa ja edistetään positiivisten ikäasenteiden leviämistä yhteiskunnassamme.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi hanketta ja on perustanut hankkeelle ns. epävirallisen työryhmän. Työterveyslaitos vastaa teemavuoden organisoinnista Suomessa.

Asiasanat

Elinikä, ikääntyminen, toimintakyky, väestö

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:20	Muut tiedot	
	www.stm.fi	
ISSN-L 2242-0037 ISSN 2242-0037	Kokonaissivumäärä	Kieli
	18	Suomi
ISBN 978-952-00-3200-5 (PDF) URN:ISBN:978-952-00-3200-5		

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Utgivningsdatum
Social- och hälsovårdsministeriet	12.12.2011
Författare	**Uppdragsgivare**
Social- och hälsovårdsministeriet	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet

Rapporterns titel

Europeiskt temaår 2012 för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna.
Finlands nationella verksamhetsplan

Referat

■ Under det europeiska temaåret 2012 är temat aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna. Beslutet fattades i juni 2011.

Mottot för temaåret är: **"Alltid rätt ålder!"**

Verkställighetsgruppen har berett den nationella verksamhetsplanen, och enligt denna är de huvudsakliga målen för temaåret följande:

1) Att öka förståelsen för vikten av aktivt åldrande och samarbete mellan generationerna för utvecklingen och bevarandet av människornas delaktighet och välmående under hela levnadsgången.

2) Att främja spridningen av metoder som förbättrar det aktiva åldrandet och samarbetet mellan generationerna till arbetsplatserna, skolorna, daghemmen och frivilligorganisationerna.

3) Att under temaåret samla in information om olika grupper som hör till varje generation och om gruppernas verksamhetskultur. Under året sprids rätt information och främjas spridningen av positiva åldersattityder i samhället.

Social- och hälsovårdsministeriet samordnar projektet och har för projektet tillsatt en så kallad inofficiell arbetsgrupp. Arbetshälsoinstitutet svarar för organiseringen av temaåret i Finland.

Nyckelord

Befolkning, funktionsförmåga, livslängd, åldrande

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2011:20	Övriga uppgifter www.stm.fi/finska	
ISSN-L 2242-0037 ISSN 2242-0037	Sidoantal 18	Språk Finska
ISBN 978-952-00-3200-5 (PDF) URN:ISBN:978-952-00-3200-5	SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET	

SISÄLLYS

ESIPUHE 5
TAUSTAA 6
TEEMAVUODEN 2012 TAVOITE 7
SUOMEN LÄHTÖKOHDAT 7
Demografiset muutokset 7
Elinikäinen oppiminen on mahdollisuus 8
Terve ikääntyminen 8
Osallisuus osana aktiivista ja tervettä ikääntymistä 9
Hyvät ratkaisut käyttöön työelämässä 10
Sukupolvien välinen yhteenkuuluvuus 10
Kansallisen toimintasuunnitelman runko: 11
Tavoitteet suomen toiminnalle EU-teemavuonna 12
Toimintatavat 12
Tutkimustoiminta ja tieteelliset raportit 13
Käytännön toimijataso 13
Viestintä 13
TEEMAVUODEN SISÄLLÖT JA TAPAHTUMAT 14
Teemavuoden tapahtumia suomessa (täydentyvä luettelo) 16

LIITE
Teemavuoden toimintasuunnitelman valmisteluun osallistuneet 18

ESIPUHE

Vuosi 2012 on Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalainen teemavuosi. Aihe on ajankohtainen kaikkialla Euroopassa. Lähimpien 20 vuoden aikana ikääntyminen on Suomessa nopeampaa kuin muissa Euroopan unionin maissa.

Odotettavissa oleva elinikä on pidentynyt viime vuosikymmeninä nopeasti. Samanaikaisesti terveys ja toimintakyky ovat parantuneet. Se on hyvä saavutus ja tuo tullessaan uusia mahdollisuuksia.Terveiden lisäelinvuosien avaamiin mahdollisuuksiin on tartuttava. Jatkossa on entistä paremmin turvattava edellytykset sille, että hyvä, täysipainoinen ja merkityksellinen elämä on mahdollista kaikissa elämänvaiheissa. Kansalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua on parannettava myös myöhemmällä iällä ja tuettava heitä osallistumaan aktiivisesti niin perheensä ja lähiyhteisöjensä elämään kuin myös järjestöjen ja yhteiskunnan toimintaan.

Tavoitteena on hyvä yhteiskunta kaikenikäisille. Kaikkien ikäryhmien tarpeiden huomioon ottaminen vahvistaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta kohtelee kaikkia yhteiskunnan jäseniä reilusti, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, tukee terveyttä ja toimintakykyä sekä antaa tarvittavan turvan ja palvelut.

Myös tulevalle hyvinvoinnille luodaan perusta työllä ja osallisuudella. Sosiaaliturvan rahoitus perustuu ennen kaikkea korkeaan työllisyysasteeseen. Ikääntymisen myötä työikäisten määrä on alkanut Suomessa jo vähentyä, joten kaikkien panosta tarvitaan.

Meidän tulee tavoitella yhteiskuntaa, jossa terveys ja työkyky pysyvät entistä parempina ja mahdollistavat työssä jatkamisen, jossa ongelmia ja sairauksia ehkäistään ennalta ja niihin puututaan tehokkaammin. Painopisteen siirtäminen ongelmien hoidosta niiden ehkäisemiseen parantaa ennen kaikkea ihmisten jokapäiväistä elämänlaatua, mutta on myös yhteiskunnallinen investointi, joka vahvistaa sosiaaliturvan rahoituspohjaa.

Väestön ikärakenteen muutoksella on koko yhteiskuntaan laajakantoiset vaikutukset. Ikääntymiseen varautuminen on ollut Suomessa keskeinen politiikkakysymys jo vuosia. Niiden löytämiseksi ja toteuttamiseksi tarvitsemme laajaa yhteistyötä eri hallinnonalojen, kunta- ja paikallistason toimijoiden ja järjestöjen kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö perusti teemavuodelle ns. epävirallisen ohjausryhmän. Se valmisteli Suomen kansallisen toimintasuunnitelman yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja Työterveyslaitoksen kanssa.

Paula Risikko
sosiaali- ja terveysministeri

Maria Guzenina-Richardson
peruspalveluministeri

TAUSTAA

Yli 60-vuotiaiden määrä kasvaa Euroopassa ja samanaikaisesti työvoiman keski-ikä nousee ja työikäisen väestön määrä alkaa lähivuosina vähentyä[1].

Väestörakenteen muutokset tuovat sekä mahdollisuuksia että haasteita. Ikääntyneen väestön määrä lisääntyy Suomessa lähivuosina nopeammin kuin useimmissa muissa maissa. Vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaan. Sosiaali- ja terveyspalvelut, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille, vaikka julkisen talouden paineet kasvavat.

Hyvinvointi ja vauraus luodaan työllä ja kaikkien osallisuudella. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut. Varmistamalla, että suuret ikäluokat pysyvät pitempään työmarkkinoilla ja elävät tervettä, aktiivista ja itsenäistä elämää mahdollisimman pitkään, on mahdollista vastata väestön ikääntymisen aikaansaamaan haasteeseen ja vahvistaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta.

Työllisyysstrategian puitteissa jäsenvaltiot ovat ryhtyneet kääntämään varhaisen eläkkeelle jäämisen suuntausta. EU-27:ssä 55–64-vuotiaiden työllisyysaste oli vuonna 2009 jo 46 prosenttia, kun se vuonna 2000 oli 36,9 prosenttia. Suomessa ikääntyneiden työllisyysaste on noussut viime vuosina nopeammin kuin muissa EU-maissa, mikä johtuu pitkälti eläkeuudistuksista ja monista työelämän kehittämishankkeista. Iäkkäiden työntekijöiden kannustaminen pysymään työelämässä edellyttää erityisesti työolojen parantamista ja niiden mukauttamista iäkkäiden työntekijöiden terveydentilaan ja tarpeisiin, iäkkäiden työntekijöiden taitojen päivittämistä tarjoamalla paremmat mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ja vero- ja etuusjärjestelmien tarkistamista sen varmistamiseksi, että ne kannustavat tehokkaasti pysymään pitempään työelämässä. Pidempi työura tarkoittaa myös parempaa eläkettä. Pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentulo on pyritty turvaamaan ottamalla käyttöön takuueläke. Takuueläkettä maksetaan henkilöille, joiden kokonaiseläke on tällä hetkellä pienempi kuin takuueläkkeen määrä.

Työuran päättymisen jälkeenkin aktiivinen osallistuminen on tehokas lähestymistapa onnistuneen ikääntymisen turvaajana. Huolimatta siitä, että osa eläkeikäisestä väestöstä tekee mittavan määrän vapaaehtoistyötä perheensä ja järjestöjen parissa, osa iäkkäistä ihmisistä kokee vanhuuden sivuun jäämisen aikana. Iäkkäiden ihmisten paremmat mahdollisuudet työskennellä ja toimia aktiivisesti erilaisissa järjestöissä voisi vähentää iäkkäiden ihmisten eristäytymistä, antaa mielekästä tekemistä ja lisätä osallisuutta.

Aktiivinen ikääntyminen on yläkäsite, joka pitää sisällään erilaisia yhdistelmiä elämänlaadun parantamiseksi kuten työmarkkinoille osallistumisen, aktiivisen tekemisen kuten lähimmäisten auttaminen ja muu vapaaehtoistyö sekä osallistumisen yhteisön elämään ja mielekäs vapaa-aika.

Aktiivisella ikääntymisellä on erilaisia määritelmiä: osassa korostuu lähinnä työurien pidentäminen (esim. OECD 1999), osassa näkökulma on laajempi sisältäen koko väestön terveyden, osallisuuden ja turvallisuuden edistämisen. Maailman terveysjärjestö WHO toteuttaa ikäpolitiikkaa ensisijaisesti aktiivisen ikääntymisen periaatteen pohjalta, jonka keskeisiä osa-alueita ovat 1) ikääntyneiden terveys, 2) ikääntyneiden sosiaalinen osallistuminen ja 3) turvallisuus. Aktiivinen ikääntyminen

1 Demography Report 2010: Older, more numerous and diverse Europeans

vaatii vuorovaikutukseen pohjautuvaa poikkihallinnollista toimintaa, jolla lisätään sukupolvien välistä solidaarisuutta ja ehkäistään epätasa-arvoa. Se näkyy eri tasoilla kuten näyttöön perustuvan politiikan toiminnassa, (makro), yhteisöjen ja naapuruston järjestelyissä (meso) ja yksittäisiä toimissa (mikro). Näiden eri tasojen on on kuljettava käsi kädessä, jotta voidaan tehokkaasti edistää aktiivista ikääntymistä. (WHO 2002 Active Aging– A Policy Framework.)

Suomessa terveen ikääntymisen turvaaminen on nähty investointina, jolla on vaikutuksensa niin työurien pituuteen kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen, ja tätä kautta ihmisten elämänlaatuun ja taloudelliseen kestävyyteen.

Tässä toimintasuunnitelmassa aktiivisella ikääntymisellä tarkoitetaan vireää vanhenemista arjessa ja työssä. Aktiivinen ikääntyminen merkitsee parempien mahdollisuuksien ja työolojen luomista, jotta iäkkäät työntekijät voivat osallistua työmarkkinoille, sosiaalisen eristäytymisen torjuntaa edistämällä aktiivista osallistumista yhteiskuntaan ja terveen ikääntymisen tukemista. Iäkkäiden ihmisten osallisuus varmistetaan myös työurien jäätyä taakse. Tällöin tärkeää on syrjäytymisen ehkäisy ja terveyden edistäminen sekä toimintakyvyn – sosiaalisen, psyykkisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitäminen.

TEEMAVUODEN 2012 TAVOITE

Eurooppalaisen teemavuoden yleistavoitteena on kannustaa ja tukea jäsenvaltioiden, niiden alue- ja paikallisviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan pyrkimyksiä edistää aktiivista ikääntymistä ja 60 vuoden ikää lähenevän ja sitä vanhempien hyvinvointia ja yhteiskunnallista roolia ja näin vahvistaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Tämän perusteella tavoitteena on

(1) parantaa yleistä tietoisuutta aktiivisen ikääntymisen tärkeydestä, jotta voidaan korostaa iäkkäiden ihmisten panosta yhteiskunnan ja talouden kannalta, edistää aktiivista ikääntymistä ja saada iäkkäiden ihmisten potentiaali paremmin käyttöön ja parantaa kansalaisten asenteita ikäkysymyksissä;

(2) herättää keskustelua ja kehittää jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välistä vastavuoroista oppimista kaikilla tasoilla aktiivisen ikääntymisen politiikkojen edistämiseksi, hyvien käytänteiden määrittämiseksi ja levittämiseksi sekä yhteistyön ja synergian edistämiseksi;

(3) tarjota puitteet sitoutumiselle ja käytännön toimille, jotta jäsenvaltiot ja sidosryhmät kaikilla tasoilla pystyvät kehittämään politiikkoja erityisillä toimilla ja sitoutumaan erityisiin aktiivista ikääntymistä koskeviin tavoitteisiin.

SUOMEN LÄHTÖKOHDAT

DEMOGRAFISET MUUTOKSET

Suomessa ikääntyneiden ja vanhuuseläkkeelle jääneiden määrä kasvaa jatkuvasti eliniän pidentyessä. Työelämään tulevat ikäluokat ovat noin 30.000 henkilöä pienempiä kuin eläkkeelle jäävät ikäluokat.

Vanhuuseläkkeelle jäävillä on osaamista ja toimintakykyä, joita edelleen voidaan käyttää sekä yhteiskunnan että heidän oman hyvinvointinsa tukemiseen

Elinikäinen oppiminen on mahdollisuus

Aktiivisen ikääntymisen katsotaan edellyttävän jatkuvaa oppimista. Elinikäisen oppimisen edistäminen sisältyy Suomessa kaikkeen koulutukseen. Elinikäinen oppiminen edellyttää, että yksilöillä on tiedolliset, taidolliset ja taloudelliset mahdollisuudet uuden oppimiseen koko elämänkulunajan, ja koulutusjärjestelmä tarjoaa kaikille opiskelijaryhmille heille sopivia tapoja osaamisen kehittämiseen (Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsaus 2010). Elinikäisen oppimisen edistäminen on sisällytetty myös koulutusta koskevaan lainsäädäntöön, viimeisimpänä uuteen yliopistolakiin 558/2009: tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista.

Aikuiskoulutus- ja opiskelu on tärkeä osa elinikäistä oppimista. Vuoden 2006 aikuiskoulutustutkimuksen mukaan Suomessa vuosittain yli 1,6 miljoonaa aikuista osallistuu johonkin aikuiskoulutukseen. Ikääntyvät, 55–64-vuotiaat osallistuvat kuitenkin muita ikäryhmiä vähemmän. Aikuisopiskelun etuudet uudistettiin työttömien ja työssä olevien osalta vuonna 2010. Työttömille mahdollistettiin opiskelu omaehtoisessa koulutuksessa työttömyyspäivärahalla silloin kun siitä on sovittu osana työnhakijan työnhakusuunnitelmaa tai työllistymisohjelmaa. Tämä mahdollisuus on aktivoinut melko hyvin myös 50 vuotta täyttäneitä, vuonna 2010 heitä oli työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen koulutuksen aloittaneista 11,3 prosenttia.

Vapaa sivistystyö on tärkeä osa suomalaista aikuiskoulutusjärjestelmää. Aikuisopiskeluun osallistumisesta yli puolet on vapaan sivistystyön koulutusta, suurelta osin kansalaisopistoissa tapahtuvaa opiskelua. Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Terve ikääntyminen

Suomen ikääntymispolitiikassa on tehty ja tekeillä koko joukko iäkkäiden ihmisten asemaan, oikeuksiin ja palveluihin vaikuttavia muutoksia, ja joiden tavoitteena on

- edistää ikätasa-arvoa
- kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita ja sisältöjä iäkkäiden ihmisten tarpeita vastaavasti
- turvata mahdollisuus kotiin (yksityis- tai ryhmäkoti) ja arkeen silloinkin, kun ihmisen toimintakyky ja terveydentila edellyttää hoitoa ja huolenpitoa ympäri vuorokauden
- tunnistaa suuret palvelutarpeiden aiheuttajat ja varautua niihin huolella (erit. muistisairaudet) sekä
- turvata iäkkäiden ihmisten osallisuus niin yksilö- kuin koko yhteiskunnan tasolla.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2008; Sosiaali- ja terveysministeriö & Suomen Kuntaliitto 2008; Sosiaali- ja terveysministeriö 2009; Valtioneuvoston kanslia 2009; Sosiaali- ja terveysministeriö 2010a; 2010b.)

Terveen ikääntymisen edistämisestä käytännön esimerkkinä on STM:n Ikäneuvo -työryhmän, vuonna 2009 tekemät ehdotukset iäkkäiden ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Työryhmä havaitsi ehkäisevässä sosiaali- ja terveydenhuollossa selvän palveluaukon. Työryhmä mm. ehdotti, että ikääntyneiden terveyttä ja hyvinvointia edistävien neuvontapalvelujen rahoitusta vahvistetaan, jotta saadaan aikaan koko maan kattava neuvonta- ja palveluverkosto. Toiminnan mahdollisuuksia ehdotettiin varmistettavan myös lainsäädännössä, kun sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä uudistetaan. Ehdotusten toimeenpano on meneillään.1.5.2011 voimaan tullut terveydenhuoltolaki (1326/2010) on säätänyt kunnalle velvollisuuden järjestää alueellaan asuville vanhuuseläkettä saaville henkilöille hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistäviä neuvontapalveluja. Myös luonnoksessa laiksi iäkkään henkilön sosiaali- ja terveyspalvelujen saannin turvaamisesta on vahva painotus terveen ikääntymisen järjestelmällisellä turvaamisella. Hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimien ja palveluiden lisääminen saa pontta myös uudistuvan sosiaalihuollon lainsäädännön myötä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010c); ennaltaehkäisyn periaate on yksi keskeinen uudistusta ohjaava periaate. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Kuntaliiton yhteistyönä tuottamat sivut Ikäneuvotyöryhmän muistioon perustuen löytyvät internetistä osoitteesta: <www.thl.fi/ikaneuvo>

Osallisuus osana aktiivista ja tervettä ikääntymistä

Osallisuuden turvaamisessa on tärkeänä periaatteena huomioitava ikääntyneiden moninaisuus. Ikädiversiteetti lisääntyy ikääntymisen myötä. Samanikäiset lapset muodostavat kehityksensä mukaisen ikäryhmän, joilta odotetaan tiettyjä valmiuksia tietyssä iässä. Eläkeikään mennessä ihmisillä on takanaan vuosikymmenien ajalta erilaisia kokemuksia ja polkuja koulutuksen, työelämän, vapaa-ajan, perhesiteiden ja elämäntapojen suhteen. Ikääntyneet eivät siis muodosta yhtenäistä joukkoa ja heidän mahdollisuutensa ja tarpeensa osallisuuteen ovat erilaiset ja eri tasoilla. Tästä syystä osallisuuden turvaamiseen liittyy monta ulottuvuutta.

Terveelliset ruokailu ja juomis- sekä liikunta- ja nukkumistottumukset edistävät ikääntyvien terveyttä ja mahdollisten sairauksien hyvää hoitotasapainoa ja sitä kautta heidän aktiivisuuttaan ja hyvä toimintakykyään. Ruoanvalmistus ja ruokahetket ovat tärkeitä mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen ja yhteisiin elämyksiin muiden ihmisten kanssa. Hyvä ravitsemustila ehkäisee paitsi sairauksia, myös lyhentää mahdollisten sairauksien sairaalahoitojaksojen pituutta ja tukee kotona asumista.

Asiakkaalla pitää olla mahdollisuus ja oikeus osallistua omaa palveluaan ja hoitopaikkaansa koskevaan päätöksentekoon. Näissä on paljon kehitettävää; päätöksiä tehdään puolesta ja ihmisiltä puuttuu sellaista tietoa, joka tukisi osallistumista. Kyse on yksilöiden sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisestä ja vahvistamisesta sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden turvaamisesta niin, että ihminen on iäkkäänäkin yhteisönsä täysivaltainen jäsen.

Laajemmassa tarkastelussa sosiaalinen osallisuus merkitsee ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen. Iäkkäiden ihmisten äänen pitäisi kuulua heitä koskevassa päätöksenteossa; vanhusneuvostot ovat tärkeitä osallisuuden turvaajia tässä suhteessa.

Ikääntyneiden mahdollisuudet kuluttajina ja palvelujen käyttäjinä on entistä paremmat taloudellisen tilanteen kohentuessa iän myötä. Tämä tulisi näkyä myös markkinoiden tarjonnassa siten, että kasvavan ikääntyneiden joukon erilaiset tarpeet otetaan huomioon. Ikääntyneiden kuluttajilla tulee olla enemmän mahdollisuuksia ja foorumeja vaikuttaa palvelumuotoiluun ja käyttäjälähtöiseen suunnitteluun.

Ikääntyvässä yhteiskunnassa osallisuus on turvattava laajasti. On tärkeää turvata ikäihmisten kulttuurinen tasa-arvo - kulttuurinen osallistuminen sekä kulttuurin kuluttajana että sen tuottajana. Erilaisten kulttuuriaktiviteettien kautta ikäihmiset tulevat "näkyviksi"; tälle ”näkyväksi tulemiselle” on yhteiskunnassa vahva tilaus, se muokkaa asenteita, murtaa myyttejä ja stereotypioita.

Hyvät ratkaisut käyttöön työelämässä

Euroopassa ja Suomessa vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että työurat ovat liian lyhyitä suhteessa ihmisten odotettavissa olevaan elinikään ja toimintakykyyn. Työuria tulisi pidentää niiden alku-, keski- ja loppupäästä sekä tukea hyvälaatuisia työuria niiden koko keston ajan. Työpaikoilla tapahtuva terveyden edistäminen (esimerkiksi terveellisen työaikaisen ruokailun tukeminen ja työpaikan päihdeohjelma) edistävät kaikenikäisten työntekijöiden työkykyä ja työturvallisuutta. Työnkuormitustekijät vaihtelevat eri ammateissa, joten työtä ja työolosuhteita tulee aktiivisesti kehittää työpaikoilla. Mitä parempi on työntekijöiden työkyky, sitä pidempiä ovat työurat ja sitä parempi on työn tuottavuus.

Suomessa on kehitetty kansainvälisestikin merkittäviä menetelmiä tukea työhön siirtymistä, työn ja osaamisen kehittämistä sekä terveyden edistämistä työpaikoilla ja johtaa eri-ikäisiä ja heidän osaamistaan ja hyvinvointiaan organisaatioissa. Menetelmät eivät kuitenkaan ole levinneet riittävästi työpaikoille, joten niiden levittämistä on syytä tehostaa.

Vaikka työurien tukemista sen alusta lähtien pidetään tärkeänä, nuorten pääsy työmarkkinoille on vaikeutunut viime vuosina huomattavasti ja esimerkiksi nuorten pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt. Työurien kestävä kehittäminen edellyttää uusia ratkaisuja varsinkin työurien alkuun.

Lisäksi on pidetty tärkeänä, että myös työuralta vanhuuseläkkeelle siirtymiseen kehitettäisiin esimerkiksi vertaistukeen perustuvaa valmennusta. Joissain suomalaisissakin organisaatioissa tällaisia valmennusohjelmia on ollut ja on käytössä. Niiden vaikutuksia työstä eläkkeelle siirtymisen ja työnjälkeisen elämän laatuun ei kuitenkaan ole riittävästi tutkittu. Teemavuoden aikana lisätään tietoa ja kokemusta eläkevalmennuksista.

Sukupolvien välinen yhteenkuuluvuus

Sukupolvien välisellä tai keskinäisellä solidaarisuudella tarkoitetaan EU:n eri maissa erilaisia asioita. Suomessa on viime aikoina käyty keskustelua mm. sukupolvien eriarvoisesta eläkekohtelusta ja ikäsyrjinnästä työpaikoilla. Suomessa on valtioneuvoston kanslian johdolla valmisteltu v. 2009 myös kokonaisarvio ikääntymisen vaiku-

tuksista ja varautumisen riittävyydestä. Tämän "Ikääntymisraportin" selvitysten mukaan Suomessa ei ole havaittavissa sukupolvikonfliktia sosiaaliturvan suhteen. Raportissa myös todetaan, että hyvä yhteiskunta kaikenikäisille on haastava tavoite, mutta ei utopiaa.

Sukupolvia koskeva keskustelua tulee kuitenkin jatkaa, jotta ymmärrys eri sukupolvista kehittyisi. Jokaisessa sukupolvessa on erilaisia ryhmiä, joiden arvot, odotukset, osaaminen ja toimintakulttuurit poikkeavat toisistaan. Sukupolvien yhteistyön ja solidaarisuuden kehittäminen edellyttääkin näiden erilaisten ryhmien, niiden toimintatapojen ja tarpeiden identifiointia.

Tässä toimintasuunnitelmassa sukupolvien välisellä solidaarisuudella tarkoitetaan sukupolvien välistä yhteenkuuluvuutta ja tasa-arvoa. Teemavuoden tavoitteena on sosiaalisesti kestävä yhteiskunta, joka kohtelee kaikkia yhteiskunnan jäseniä reilusti, vahvistaa sukupolvien välistä yhteenkuuluvuutta ja tasa-arvoa sekä tukee kaikenikäisten terveyttä, toimintakykyä ja aktiivisuutta.

Kansallisen toimintasuunnitelman runko:

Teemavuoden englanninkielinen iskulause on "Everyone has a role to play"
Suomenkielinen iskulause on *"Aina on oikea ikä!"*
Iskulauseeseen voidaan lisätä tilanteesta riippuen erilainen alaotsikko, kuten "Aina on oikea ikä - oppia uutta".
Ruotsiksi iskulause olisi: "Det är alltid rätt ålder att..."

Suomen näkökulmasta teemavuotta tulisi hyödyntää aikaisempaa laajemman näkyvyyden ja tunnettavuuden saavuttamiseksi olemassa olevalle tiedolle ja tavoitteita edistäville hyville käytännöille. Suomessa on aktiivisesti tutkittu ja edistetty ikääntyvien ihmisten toiminta- ja työkykyä jo vuosikymmeniä, joten tuoreen näkökulman saaminen on välttämätöntä, jotta tieto ja toimivat ratkaisut saadaan laajempaan tietoisuuteen ja käyttöön. EU:n teemavuoden: " Active Ageing and Solidarity between Generations" viestin tulee korostaa eri-ikäisten osallistamista ja vahvuuksia niin elämässä yleensä kuin työpaikallakin. Miten kaikkien vahvuuksia voidaan hyödyntää ja miten voimme täydentää toinen toisiamme osaamisen ja jaksamisen suhteen?

Kaikkia mahdollisia foorumeja ja yhteistyöverkostoja tullaan hyödyntämään asian tunnettavuuden tekemiseksi. Työterveyslaitos, THL ja Vanhustyön keskusliitto ovat jo mukana hankkeineen ja foorumeineen. Lisäksi mukaan kutsutaan muita organisaatioita, kuten kuntatoimijoita ja palvelun tuottajia sekä järjestöjä. Myös yliopistoja ja korkeakouluja, joissa tutkitaan eri-ikäisten toimintaan ja yhteistoimintaan liittyviä kysymyksiä ja tuetaan ikääntyneiden osaamisen kehittymistä, on kutsuttu mukaan toteuttamaan EU:n teemavuotta. Ennen kaikkea teemavuoden toivotaan toteutuvan alueellisesti ja paikallisesti kunnissa ja organisaatioissa. Eri alueilla voidaan laatia keskitettyjä toimintasuunnitelmia teemavuodelle esim. maakunnittain.

Teemavuoden aihepiiriin liittyvää tietoa jaetaan kansallisissa tapahtumissa esim. koulutusalan uramessuilla, ikäfoorumilla, kuntamarkkinoilla ja työterveyspäivillä. Myös Työterveyslaitoksen aluetoimipisteissä järjestetään teemaan liittyvä yleisötilaisuus yhdessä THL:n ja/tai muiden organisaatioiden ja järjestöjen kanssa. Jyväskylän alueella järjestetään yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa tilaisuus teemavuoden aihepiiristä.

Jatkamme nuorten, ikääntyneiden ja naisten työssä jatkamiseen, jaksamiseen ja osaamisen sekä terveyden edistämisen kehittämiseen tähtäävien menetelmien soveltamista erilaisissa kohderyhmissä, konteksteissa ja alueilla Suomessa.

Teemavuoden aihepiiriin liittyvä tutkimustoiminta tuo lisänäkyvyyttä aiheelle. Teemavuoden aikana jatketaan mm. tutkimuksia työuramuutosten hallinnasta ja ikäjohtamisesta. Siinä yhdistyy sekä eri sukupolvien työuraan liittyvät siirtymät ja niihin valmistautuneisuus että työyhteisön/esimiehen tuki ja ymmärrys näissä muutoksissa.

Tavoitteet Suomen toiminnalle EU-teemavuonna

1) luodaan kansalaisille, kansalaisjärjestöille, työpaikoille ja kouluille edellytyksiä ymmärtää entistä paremmin aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien väliseen yhteistyön tärkeys ihmisten osallisuuden ja hyvinvoinnin kehittymiselle ja säilymiselle koko elinkaaren kuluessa.

2) edistetään aktiivisena ikääntymistä ja sukupolvien välistä yhteistyötä mahdollistavien menetelmien levittämistä työpaikoille, kouluille, päiväkoteihin ja kansalaisjärjestöille

3) tuetaan sukupolvien solidaarisuuteen liittyvien kysymysten entistä perusteellisempaa ymmärtämistä. Teemavuoden aikana kootaan tietoa kuhunkin sukupolveen kuuluvista erilaisista ryhmistä ja niiden toimintakulttuureista. Vuoden aikana levitetään oikeaa tietoa ja edistetään positiivisten ikäasenteiden leviämistä yhteiskunnassamme.

Toimintatavat

Teemavuoden aikana hyödynnetään Työterveyslaitoksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, yliopistojen ja järjestöjen olemassa olevaa tietoa hyvistä käytännöistä ja vaikuttavista toimintatavoista. Toiminnassa hyödynnetään olemassa olevia verkostoja, foorumeita (tilaisuuksia, tapaamispaikkoja), tiedotuskanavia (nettisivua, lehtiä, blogeja jne. sekä EU:n Suomen toimistoa).

Kaikissa toiminnoissa pyritään mahdollisimman laajaan yhteistyöhön eri toimijatahojen kesken. Teemavuoden toiminnassa pyritään myös avoimuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Teemavuoden tapahtumia voidaan koordinoida esim. maakunnallisesti ja järjestää eri tahojen omaehtoisuuden pohjalta esimerkiksi paikallisia tai alueellisia tilaisuuksia.

Sukupolvien välisen yhteistyön lisäksi painopisteiksi nousevat aktiivisen ikääntymisen edistäminen ja työurien edistäminen erityisesti elinikäisen oppimisen ja ammatissa kehittymisen mielessä.

Teemavuoden aikana nostetaan esille Aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teema 'IÄKKÄIDEN NEUVONTAPALVELUT JA KOTIKÄYNNIT - Hyvinvointia edistämässä' -verkko-oppaaseen, jota työstetään THL:n, Kuntaliiton ja muiden asiantuntijoiden yhteistyönä. Löytyy osoitteesta www.thl.fi/ikaneuvo

Tutkimustoiminta ja tieteelliset raportit

Tehdään väestötasoista tutkimusta aktiivisesta ikääntymisestä sekä esim. kulttuurin vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin. Tutkimuksissa hyödynnetään THL:n väestöaineistoa sekä ATH:ta (Alueellista terveys ja hyvinvointitutkimusta), jolloin voimme tarkastella alueellisia eroja. mm siinä auttavatko iäkkäät lapsiaan esim. hoitamalla lapsenlapsia ja miten autattavat, sekä auttamisen intensiteettiä. ATH:sta on tarkoitus tehdä valtakunnallinen tutkimus, jolloin otos olisi 100 000 suomalaista.

Teemavuoden aikana jatkuvat monet aihepiiriin liittyvät tutkimukset, kuten THL:n Suomalainen hyvinvointi ja palvelut (HYPA)-lapsiperhekyselyssä sukupolvien välinen auttaminen on ollut mukana, ja on mahdollisesti myös seuraavassa jossa tehdään erilllisotos lapsiperheitä koskien; Vanhustyön keskusliiton toteuttama, RAY:n rahoittama Elämänkulku- ja ikäpolvien dialogi tutkimus- ja kehittämishanke; Työterveyslaitoksen kansallinen Työ- ja terveys haastattelututkimus, Työkyky ja kolmannen iän hyvinvointi-kuntatyöntekijöiden 28-vuotis seurantatutkimus. Lisäksi toteutetaan SOTERKO yhteistutkimushanke Työterveyslaitoksen, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen, Kansaneläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen, Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen, tutkimusverkoston ja yliopistojen toteuttamana, jonka aiheena ovat nuorten aikuisten terveys, hyvinvointi ja osallisuus.

Tieteellisissä kansallisissa ja kansainvälisissä alan lehdissä julkaistaan teemavuoden aiheesta Active Aging teemanumeroita, kuten Gerontologia-lehdessä ja Nordic Journal of Working Life Studies -lehdessä. Ei-tieteellisiä, laajalevikkisiä aikakausilehtiä ja ammattilehtiä informoidaan teemavuodesta ja toivotaan heidän osallistuvan teemavuoteen esim. teemanumerolla.

Käytännön toimijataso

Levitetään ja sovelletaan uusiin toimintaympäristöihin menetelmiä, joilla tutkitusti voidaan tukea siirtymiä koulutuksesta työhön, kehittää työtä ja sen osaamista, tukea työssä jaksamista ja jatkamista ja auttaa organisaatioita arvioimaan kyvykkyyttään osaamisen tukemisessa ja ikäjohtamisessa.

Aktivoidaan olemassa olevia alueellisia verkostoja, kuten ELY-keskusten työelämän laadun yhteyshenkilöverkostoa, joiden toimintaan teemavuoden aiheet liittyvät.

Informoidaan aktiivista ikääntymistä tukevista toimintamuodoista paikallisesti ja alueellisesti sekä rohkaistaan kulttuurin ja liikunnan soveltamista aktiivisen ikääntymisen tukemiseen.

Viestintä

Viestinnän tueksi EU on kilpailuttanut eurooppalaisia mainos/viestintä toimistoja ja valinnut teemavuoden viestinnästä vastaavan tahon. Tämä eurooppalainen viestintätoimisto hankkii kansalliset alihankkijat, jotka tukevat kukin maan tasolla teemavuoden viestintää. Tätä suunnitelmaa laadittaessa Suomen kansallisen tason viestintätoimija ei ollut vielä selvillä. Työterveyslaitoksen tavoitteena on tehdä tiivistä yhteistyötä tämän viestinnän toimijan kanssa teemavuoden aikana.

EU-tasolla teemavuodelle on rakennettu omat nettisivut, jotka on käännetty kaikille EU-kielille. Sivut löytyvät osoitteesta www.active-ageing-2012.eu

Suomen nettisivut on avattu syyskuussa 2011 Työterveyslaitoksen netti-sivuille osoitteeseen: www.ttl.fi/activeaging. Suomessa eri organisaatioilla on teemavuoden aihepiiriä käsitteleviä hankesivuja, joita linkitetään sopimuksen mukaan teemavuoden sivustolle. Suomen teemavuoden sivustolla on myös tapahtumakalenteri, johon eri tapahtumajärjestäjät voivat ilmoittaa tilaisuuksista. Tapahtumailmoituksen voi nettisivulta löytyvän lomakkeen lisäksi lähettää osoitteeseen activeaging@ttl.fi. Lisäksi teemavuoden sivulle perustetaan "puhujapankki" listaus, josta eri tapahtumajärjestäjät voivat valita aiheeseen sopivan puhujan tilaisuuteen. Lisäksi mediaa informoidaan asiassa/pystytetään mediaverkosto.

Teemavuodelle laaditaan erillinen viestintästrategia. Sen tekemisestä vastaa Työterveyslaitoksen Tiedolla vaikuttamisen toiminta-alue.

Informoidaan eduskunnan valiokuntia (työelämä- ja tasa-arvo-,sosiaali- ja terveys) ja neuvottelukuntia (Romaniasian, Etnisten suhteiden ja vähemmistöasiain, Svenska Finlands Folkting, Folkhälsan sekä Saamelaiskäräjiin) sekä Euroopan parlamentin suomalaisia jäseniä asiasta. Lisäksi järjestetään uudelle eduskunnalle asiaa koskeva informaatiotilaisuus.

TEEMAVUODEN SISÄLLÖT JA TAPAHTUMAT

Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta, jossa ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti, varmistetaan kaikkien osallisuus sekä edistetään jokaisen terveyttä ja toimintakykyä, on myös eurooppalaisen teemavuoden 2012 tavoitteena. Tavoitteen edistämiseksi nostetaan esiin seuraavat kysymykset:

1) Työurien tukemiseen liittyvät kysymykset mm.

Työuran muutostilanteiden hallinta; työurien pidentäminen alusta, keskeltä ja lopusta

Ikäjohtaminen (elämänkulku näkökulma)

Osaamisen kehittyminen työssä

Eri-ikäiset samalla työpaikalla - osaamisen jakaminen, roolit, joustot, perehdyttäminen

Sukupuolten tasa-arvo

Terveyden edistäminen: ravitsemus ja muut elintavat

2) Elinikäinen oppiminen

Tietotekniikan käytön hallinta (ikääntyvien)

Ikääntyvien yliopiston toiminnan näkyvyyden lisääminen

3) Aktiiviseen ikääntymiseen liittyvät muut kysymykset

- miten kuntien järjestämät Iäkkäiden neuvonta palvelut edistävät iäkkäiden kuntalaisten toimintakykyä, hyvinvointia ja terveyttä

Neuvontapalvelupisteet ja hyvinvointia edistävät kotikäynnit, joihin sisältyy aina tietoa ja ohjausta lähialueen julkisista palveluista, järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten tuottajien palveluista ja niiden hinnoista

- kulttuuri ja liikunta toimintakyvyn ylläpitäjinä

Taide ja kulttuuri lisäävät ikääntyvien terveyttä ja hyvinvointia. Myönteiset vaikutukset liittyvät erityisesti kulttuuriharrastusten sosiaaliseen ja yhteisölliseen luonteeseen. Neuvonnassa kannattaakin tuoda esille oman alueen kulttuuritarjontaa ja sen merkitystä hyvinvoinnille ja terveydelle.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/neuvontapalvelut/teemat/kulttuuri

Liikuntaneuvonta on suositeltava ja edullinen tukitoimi ikäihmisten liikkumiskyvyn säilyttämiseksi ja parantamiseksi. Hyviä toimintamalleja iäkkäiden liikuntaneuvontaan löytyy Voimaa vanhuuteen –ohjelmasta
http://www.voimaavanhuuteen.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=568

Terveen ikääntymisen tukeminen

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sähköisestä käsikirjasta tiedottaminen http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/ikaantyminen_ja_toimintakyky
- Toteutetaan OKM:n, STM:n ja RAY:n yhteisrahoituksin ikäihmisten liikunnan keväällä 2011 valmistunutta toimenpideohjelmaa. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2011/Ikaihmisten_liikunnan_kansallinen_toimenpideohjelma.html
- Tuetaan edelleen valtakunnallista Voimaa Vanhuuteen-ohjelmaa ja käynnistetään myös liikunnallista eläkkeelle valmennusta koskevia toimenpiteitä sekä edistetään terveellisiä ruokatottumuksia, hyvää unta ja kohtuutta alkoholinkäytössä.
- Järjestetään teemavuoden aikana valtakunnallinen ikäihmisten liikunnan seminaari, jonka vastuullisina järjestäjinä voivat toimia Ikäinstituutti sekä OKM ja STM tarpeellisiksi katsomiensa yhteistyöorganisaatioiden kanssa.

Nostetaan teemavuoden aikana esiin myös ikäihmisten vapaaehtois- ja vertaistyön merkitystä rakentaen näin siltaa vuoden 2011 eurooppalaisen teemavuoden aihealueeseen, joka on vapaaehtoistyön vuosi. Ikäihmisten vapaaehtois- ja vertaistoimintaa esitellään teemavuoden nettisivustolla linkissä arjen toimijoita.

Aktiivisen hyvän vanhuuden esille nostot eri foorumeilla. Käsitellään auttamiskäytäntöjä, harrastamista, identiteetin ja minäkuvan muutoksia ikääntyessä, kulttuurin ja liikunnan terveys- ja hyvinvointivaikutuksia sekä hyviä ravitsemustottumuksia.

4) Sukupolvien välinen solidaarisuus, sen ilmentyminen ja kehittymistarpeet eri elämänalueilla

Vanhustyön keskusliitossa on alkanut RAY:n rahoittama uusi Elämänkulku ja ikäpolvien dialogi-tutkimus- ja kehittämishanke, joka jatkuu vuoden 2012 loppuun. Hankkeen yleisenä tavoitteen on edistää erityisesti iäkkäiden kansalaisten psykososiaalista hyvinvointia ja osallisuutta sekä samalla vähentää heidän yksinäisyyttään ja syrjäytymistään. Tämä tapahtuu lisäämällä ja tiivistämällä ikäpolvien välistä dialogia. Iäkkäät ihmiset ovat usein muita kansalaisia heikommassa asemassa osallistumismahdollisuuksien ja muiden ihmisten kohtaamisen suhteen. Hankkeessa pyritään edistämään kaikenikäisten kohtaamista ja ikäpolvien välisen toiminnan areenoiden syntymistä, kansalaisten yhteisvastuullista aktiivisuutta, osallisuutta ja elämänhallintaa.

Tavoitteen toteuttamiseksi:

- kerätään ja analysoidaan tietoa, miten eri ikäpolvien ihmiset jäsentävät elämänkulkuaan ja omaa paikkaansa sukupolvien ketjussa sekä miten he suhtautuvat itseään nuorempiin ja vanhempiin ikäpolviin
- viritetään aktiivista keskustelua ikäpolvien välisistä jännitteistä ja yhteisen toiminnan mahdollisuuksista

- tuetaan ikäpolvien välisen toiminnan ja yhteisöjen käynnistämistä.

Haastekampanjassa vuonna 2012 erilaisia toimijoita haastetaan kehittämään konkreettisia tapoja edistää ikäpolvien välistä myönteistä uteliaisuutta ja toimintaa. Haastekampanjan aikana hyviksi havaituista käytännöistä muodostetaan sähköinen tietopankki, joka on kaikkien saatavilla. Tietopankin sisältöä levitetään aktiivisesti käytäntöjen vakiinnuttamiseksi. Hankkeessa luodaan pohjaa tuleville kansallisille linjauksille sukupolvien välisistä käytännöistä. Hanke toteutetaan yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa.

Teemavuoden tapahtumia Suomessa (täydentyvä luettelo)

Ennakkotapahtumia 2011	
Vanhustyön keskusliitto	Tilaisuus: Sukupolvien välinen solidaarisuus, Vanha Ylioppilastalo 29.4. 2011
Kuntamarkkinat 2011	Teemavuoden ennakko markkinointi
Työterveyspäivät 2011	Teemavuoden ennakkomarkkinointi
Raha-automaattiyhdistys	RAY:n tiedote (huhti-toukokuu 2011) vuoden 2012 apurahoja varten
Eurooppa tiedotus	Infotilaisuudet teemavuodesta Tampereella ja Turussa syksyllä 2011
Nuoriso Allianssi ja KANE	Vapaaehtoistoiminnan juhlaseminaari 8.12.2011 Helsingissä. Seminaari päättää Vapaaehtoistoiminnan vuoden 2011 ja on siltana EU:n seuraavaan teemavuoteen, Aktiivisen ikääntymisen vuoteen 2012. Paneelikeskustelu vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ikääntyvien kannalta ja aktiivisen ikääntymisen tukena sekä vapaaehtoistoiminnan roolista sukupolvien välisissä suhteissa.

Tapahtumia järjestetään pääosin olemassa olevilla foorumeilla. Tiedossa on jo seuraavia:

Vuoden 2012 tapahtumat	
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto	Perspectives on Ageing ... High-level conference on health and long-term care, 19.-21.3.2012, Joensuu
Kuntamarkkinat 2012	Teemavuoden esittely (standi/seminaari)
Ikäjohtamisen verkoston starttiseminaari 2012	Työterveyslaitos järjestää keväällä 2012 Ikävoimaa työhön- kirjan julkistamisen yhteyteen ikäjohtamisen verkoston tapaamisen
Kampuspäivät 2012	Meilahti, Helsinki (TTL:n standillä teemavuoteen liittyvä kilpailu nuorille)
Vanhusten viikko 2012	
Työterveyspäivät 2012	Aktiivinen ikääntyminen ja sukupolvien välinen solidaarisuus keskeinen teema
Työhyvinvointifoorumi 2012	Aktiivinen ikääntyminen ja sukupolvien välinen solidaarisuus yhtenä teemana
Horisontti-seminaari 2012 (Teemavuoden aloitustilaisuus)	Työterveyslaitoksen päättäjille suuntaama seminaari maaliskuussa 2012. Musiikkitalo, Helsinki Aktiivinen ikääntyminen ja sukupolvien välinen solidaarisuus teemana
NIVA-kurssi	The Nordic Model: work-life balance - a trap or an opportunity. 24.-27.4.2012 Voksenåsen, Oslo, Norway
Tuottavuuden pyöreän pöydän seminaari 2012	Aktiivinen ikääntyminen ja sukupolvien välinen solidaarisuus teemana
Turvallisuus ja työhyvinvointimessut 2012	Teemavuoden esittely (standi/seminaari)
Next Step-nuorisotapahtuma	Teemavuoden esittely (standi/seminaari)
Terve SOS 2012	Aktiivinen kansalainen vireä elämä; Teemavuoden esittely (standi/seminaari)
Paikalliset ja alueelliset toimijat	Teemavuoden aihepiiriin liittyvä toiminta, josta tiedotetaan paikallisesti ja kerätään myös kansalliseen tapahtuma-arkistoon (TTL:n teemavuoden nettisivustolle)
Teemavuoden päätösseminaari	Joulukuussa 2012 Työterveyslaitos, Helsinki järjestää teemavuoden päätösseminaarin ja virallisen kapulanvaihdon seuraavan teemavuoden järjestäjälle

Jälkitapahtumat	2013
Työterveyslaitos	Work, Well-being and Wealth: active ageing at work. Kansainvälinen kongressi 26-28.8. 2013 Helsingissä

5) Rahoituksesta

Rahoitus kohdistuu tiedottamiseen ja koordinoidaan EU:n toimesta viestintätoimiston kautta. Niinpä teemavuoden toteuttamisen periaatteena on, että kukin toimijataho käyttää hankkeen toteuttamiseen yleisiä toimintaresurssejaan, lähinnä työpanoksina.

Liite 1

Teemavuoden toimintasuunnitelman valmisteluun osallistuneet

Arrhenius Viveca, neuvotteleva virkamies, STM/HTO
Hellstén Harri, lainopillinen asiantuntija, Suomen Yrittäjät
Hiltunen Marja-Leena, ylitarkastaja STM/HTO (puheenjohtaja)
Kolttola Lars, neuvotteleva virkamies, STM/HSO,
varajäsen Gröhn Kari, erikoistutkija STM/HSO
Lavaste Jukka, ylitarkastaja, STM/VAO
Lehikoinen Erja, projektipäällikkö, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Leppo Tuomas, ylitarkastaja, STM/KVT
Leppänen Anneli, osaamiskeskuksen johtaja, TTL
Luoma Minna-Liisa, toimintakyky-yksikön päällikkö, THL
Mironen Anne, neuvottelupäällikkö, JHL
Moisio Johanna, ylitarkastaja, OKM,
varajäsen Kari Koivumäki, suunnittelija, OKM
Närhinen Antti, erityisasiantuntija, TEM,
varajäsen Sari Alho, ylitarkastaja, TEM
Parjanne Marja-Liisa, finanssineuvos, STM/ESY
Räsänen Mikko, asiantuntija, EK,
varajäsen Bjarne Andersson, työelämän kehittämisen asiantuntija, Kunta-
työnantajat
Suksi Ismo, ylitarkastaja, STM/TSO
Työläjärvi Riitta, sosiaali- ja terveyspoliittinen asiantuntija, STTK
Wallin Marjo, erikoistutkija, TTL
Varjonen Elina, kehittämispäällikkö, RAY
Virnes Eevaliisa, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto,
varajäsen Mika Paavilainen, lakimies, Suomen Kuntaliitto
Virta Sari, tiimipäällikkö, TTL
Voutilainen Päivi, neuvotteleva virkamies, STM/STO